

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

(Prof. Dr. Muhammed Nur DOĞAN Armağan Sayısı)

E-ISSN: 2651-3013

DOI Number:

Cilt: 2 Sayı: 1 Şubat 2019

ss. 233-249

Makalenin Geliş

Tarihi

14/12/2018

Makalenin

Kabul Tarihi

28/12/2018

Yayın Tarihi

28/02/2019

BEZCİZÂDE MEHMED MUHYÎ EFENDİ'NİN GAZELLERİNE EK

Fatih Ramazan SÜER¹

ÖZET

Mecmualar, klasik Türk edebiyatının mühim kaynakları arasında yer alır. Derleme usûlü ile meydana getirilen bu kaynaklar vesilesi ile; kayıp olan bir eser gün ışığına çıkabilir, adı sanı duyulmamış bir şairin varlığından haberdâr olunabilir ve dahi bilindik bir şairin bilinmedik şiir(ler)ine rastlanabilir. Mecmualar üzerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan bu tür bilgilerin her biri edebiyat tarihimiz açısından şüphesiz büyük önem arz etmektedir.

Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonuna 06 Mil Yz FB 575/2 numarası ile kayıtlı mecmua, XVI. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden Bezcizâde Muhyî Efendi'nin *Divan*'ında bulunmayan bazı gazelleri ihtiva etmesi açısından önem taşımaktadır. Bu makalede, Halvetî Şeyhi Bezcizâde Muhyî Efendi'nin kısaca hayatına değinilmiş, şiirlerin bulunduğu mecmuadan bahsedilmiş ve 19 gazelinin çeviriyazılı metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Divan*, mecmua, gazel, Bezcizâde Muhyî Efendi.

THE ADDITION TO BEZCİZÂDE MEHMED MUHYÎ EFENDİ'S GHAZALS

ABSTRACT

Majmuas are among the important sources of Classical Turkish Literature. Through

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü, Türk-İslam Edebiyatı A.B.D. farisi@cumhuriyet.edu.tr ORCID: 0000-0002-8465-7733

these resources a lost work can be found or a non-famous poet can be discovered or unknown poem(s) of a well-known poet can be encountered. Each of these informations, which emerged as a result of the studies on the majmuas, is very important for our history of literature.

The majmua which is registered in the National Library Manuscripts Collection with 06 Mil Yz FB 575/2 is important because it contains some poems which are not in the Diwan of Bezcizâde Muhyî Efendi, one of the poets who lived in the sixteenth century. In this article, briefly touched on the life of Bezcizâde Muhyî Efendi, the majmua containing his poems was introduced and his 19 poems have been brought to light.

Key Words: *Diwan*, majmua, ghazal, Bezcizâde Muhyî Efendi.

GİRİŞ

Arapça cem‘ masdarından türeyen ve “cem olunmuş, toplanmış” anlamlarına gelen mecmû‘ kelimesinin müennesi olan mecmuanın kelime anlamı; “Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap, dergi”² dir. İstilahî anlamı; “Aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adı.”³ dır.

Mecmualar, farklı şairler tarafından kaleme alınmış birçok nazım şekil ve türleriyle yazılmış manzumeleri; çeşitli dinî metinleri, tarihî belge ve rivayetleri, ilaç terkibleri gibi çeşitli metinleri ihtiva ederler. Bunların yanı sıra mecmuaların farklı dönemlerde yaşamış, gerek şuara tezkirelerinde adı olan gerek olmayan şairlerin şiirlerini ve divan sahibi bir şairin divanında bulunmayan şiir/lerini ihtiva etmeleri, mecmuaları en az divanlar kadar değerli kılar.

1. Bezcizâde Muhyî'nin Hayatı ve Divan'ı

Melâmî Şeyhi İdris-i Muhtefî (ö.1615)'nin halifelerinden olan ve daha çok “Bezcizâde” lakabıyla tanınan Mehmed Muhyî Efendi'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmeyip doğum yeri Konya'dır. Seyyid bir aileden geldiği zikredilen Muhyî Efendi, tahsilini Konya'da tamamladıktan sonra Lârende'ye (Karaman) giderek Halvetî şeyhlerinden Nureddinzâde Molla Çelebi'ye intisab etmiştir. Burada iki yıla yakın şeyhinin hizmetinde bulunmuş, şeyhinin vefatı üzerine memleketine dönmüştür. Memleketinde irşat ile meşgul iken Sultan III. Mehmed'in daveti üzerine İstanbul'a gelmiş, burada da farklı dinî mekânlarda

² Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2003.

³ Mustafa Uzun, “Mecmua”, *DİA*, İstanbul 2003, C. 28, s. 265.

(Şemsi Paşa Zaviyesi, Mehmed Ağa Zaviyesi, Sultan Selim Cami) yine vaaz ve irşat ile meşgul olmuştur. Mehmed Muhyî Efendi, son görev yeri olan Mehmed Ağa Zaviyesinde postnişinlik görevini sürdürmekte iken 1611 yılında vefat etmiş ve Üsküdar'da kendisine bağışlanan yerde yaptırdığı tekkenin bahçesine defnedilmiştir.⁴

Mehmed Muhyî Efendi; Halvetilik yolunda sâliklerine yol gösteren bir mürşid olması hasebiyle Türk tasavvuf tarihi, divan sahibi bir şair olması dolayısıyla Türk edebiyatı tarihi ve mûsikîşinâs olması nedeniyle de Türk mûsikî tarihi açısından mühim bir şahsiyettir. Türk kültür tarihi açısından çok yönlü bir zât olan ve daha çok:

*Zâhid bizi ta'n eyleme
Hak ismin okur dilimiz
Sakin efsâne söyleme
Hazret'e varır yolumuz⁵*

mısraları ile başlayan nutk-ı şerif ile hatırlanan Muhyî Efendi'nin adını, Sadeddin Nüzhet Ergun'un XVII. asrın ilk yarısında besteleriyle şöhret kazanan üç şahsiyetten biri olarak zikrettiği⁶ görülmektedir.

Muhyî Efendi, divan sahibi mutasavvıf şairlerdendir. Her mutasavvıf şair gibi o da tasavvufî düşüncelerini aktarmada şiirden faydalanmıştır. Hece ve aruz ölçülerinin her ikisini de kullanarak yazdığı şiirlerinde, genelde sâde bir dil ve didaktik öğeler hâkimdir. Muhyî'nin, sanat kaygısından uzak şiirlerini ihtivâ eden *Divan*'ının şimdiye kadar üç nüshası tespit edilmiştir.⁷ Bu üç nüshadan hareketle hazırlanan bir yüksek lisans tezinde, şairin 68 şiiri olduğu görülmektedir.

⁴ Mehmed Muhyî Efendi'nin hayatı hakkında geniş bilgi için bkz. Mehmed Nazmi Efendi, *Osmanlılarda Tasavvufî Hayat* (Haz: Osman Türer), İnsan Yayınları, İstanbul 2011, s. 397-398; Osmanzâde Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ* (Haz: Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2015, C. II, s. 558-560; Abdülbâki Gölpınarlı, *Melâmîlik ve Melâmîler*, Kapı Yayınları, İstanbul 2015, s. 128-130; Şaban Er, *Melâmîlik ve Osmanlı Devri Melâmîleri*, Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul 2015, s. 305; Avni Erdemir, *Anadolu Sahası Musikişinas Divan Şairleri*, Tüsav Yayınları, Ankara 1999, s. 282-285; Hafsa Mutlu, *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Divanı*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2008, s. 2-13; Hasan Aksoy, "Mehmed Muhyiddin, Bezcizâde" *DİA*, Ankara 2003, C. 28, s. 497-498; Hasan Aksoy, "Üsküdarlı Mutasavvıf, Şair ve Bestekâr Mehmed Muhyiddin Efendi", *Üsküdar Sempozyumu IV Bildiriler Kitabı*, İstanbul 2006, C. II, s. 507-517.

⁵ Avni Erdemir, a.g.e., s. 284.

⁶ Bkz. Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Müsikisi Antolojisi*, İstanbul 1942, C. I, s. 27.

⁷ Nüshalar hakkında bilgi için bkz. Hafsa Mutlu, a.g.t., s. 20-23.

2. Bezcizâde Muhyî'nin Gazellerine Ek

Muhyî Efendi'nin şiirlerini, *Divan*'ının yanı sıra çeşitli şiir mecmualarında görmek de mümkündür. Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonuna 06 Mil Yz FB 575/2 arşiv numarası ile kayıtlı mecmua bunlardan biridir. 260x142 mm ebatlarında, rik'a yazı türüyle kaleme alınmış toplam 35 sayfadan müteşekkil yazmanın ilk sayfasında Latin alfabesi ile "Renkli Parşömenli Blok Not" yazmaktadır. Bu yazı, tertip tarihi bilinmeyen mecmuanın günümüze çok uzak olmayan bir tarihte düzenlendiği bilgisini vermektedir. Mecmuanın; 1-9 sayfalarında Muhyî Efendi'nin 25 gazeli; 10-16 sayfalarında Doktor Sami Mortan (Çörçöp Sami)'in⁸ 5 manzumesi ve 17-35 sayfalarında Hüseyin Hüsnü'nün (?) "*Fâtiḥ'in Dostu Hekîm ve Velî Akşemseddîn*" adlı risalesi kayıtlıdır.

Mecmuada, Muhyî Efendi'nin 25 gazeli; "*Ez-Makâlât-ı Hazret-i Şeyḥ Mehmed Muhyiddîn-i Rûmiyyü'l-Karahisârî Nevverallâhu Merkadehû*" başlığı altında kaydedilmiştir. Yukarıda, Muhyî Efendi'nin özelliklerinden birinin mûsikîşinâslık olduğu söylenmişti. Bu minvalde mecmuadaki her bir gazelin başlık kısımlarında makâm adlarının yazılmış olması evveleminde şairin, mûsikî ile alâkâlı biri olduğunu akıllara getirmektedir. Kayıtlı 25 şiirden 19'unun transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyon yapılırken şiirlerin yazımı, sıralanması gibi işlemlerde mümkün mertebe yazmaya bağlı kalınmıştır. Her bir şiire numara verilerek şiirlerin vezinleri belirtilmiştir. Diğer altı gazelden ikisinin *Divan*'da, diğer dördünün de başka çalışmalarda kayıtlı olduğu tespit edildiğinden sözkonusu gazeller bu çalışmaya dahil edilmemiştir. Mecmuada olduğu hâlde buraya alınmayan gazellerin -mecmuadaki sıraya göre- matla beyitleri şöyledir:

Mâhûr

*Eyâ Allâh ebed gönlüm şarâb-ı lâ-yezâl ister
Hicâbun perdesin keşf it cemâl-i bî-misâl ister*⁹

Penç-gâh

*Niyâz u arz-ı hâcâta ulu dergâhımız vardur
Cân u dilden münâcâta bizüm Allâh'ımız vardur*¹⁰

⁸ Şairin hayatı hakkında bilgi için bkz. Veli Behçet Kurdoğlu, *Şâir Tabîbler*, Baha Matbaası, İstanbul 1967, s. 334-338.

⁹ Hafsa Mutlu, a.g.t., s. 95.

¹⁰ Fatih Öznur, *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Dinî Mûsikî Güfteleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1998, s. 108.

Acem

*Bilmeyen cân Yûsuf-ı Ken'ân'ı bilmez kandedür
Öz vücûdî Mısırın sultânı bilmez kandedür*¹¹

Hüseynî

*Derd ehli libâsını aşk ile giyen gelsün
Zehrini şeker gibi zevk ile yiye gelsün*¹²

Uşşâk

*Yine yâ Rab yenilendi yüregimün yâresi
Âşıkun derdine dermân ru'yetindür çâresi*¹³

Hüseynî

*Arz it cemâlün göreyim ey mâh-ı tâbân Mustafâ
Ref' it nikâb-ı rûyunu şems-i dirahşân Mustafâ*¹⁴

SONUÇ

16. yüzyıl mutasavvıf şairlerinden Bezcizâde Mehmed Muhyî Efendi, Türk edebiyatı, Türk tasavvufu ve Türk mûsikîsi tarihleri açısından mühim bir şahsiyettir. O, bir divan tertip ederek edebî sahaya, Halvetîlik yoluna intisab eden sâliklere yol göstererek tasavvufî sahaya ve dahi bazı dinî eserlere besteler yaparak mûsikî alanına hizmet etmiştir. Türk kültür tarihi için bu denli önem arzeden Muhyî Efendi yaşadığı yüzyılın etkisinden mi bilinmez maalesef çok tanınmayan bir isim olmuştur. Zira yaşadığı yüzyıl, Osmanlı

¹¹ Aynur Demir, *XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dinî Güfteler Mecmuası*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007 s. 298.

¹² Şaban Er, *Melâmîlik ve Osmanlı Devri Melâmîleri*, Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul 2015, s. 306; M. Emin Soydaş, *XVIII. Yüzyıla Ait Bir Elyazması Mecmuada Dinî Mûsikî Güfteleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2001, s. 119; Cem Murat Derya Dişçi, *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Dinî Mûsikî Güfteleri Kadızâde Burhaneddin'in Güfte Mecmuası*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, s. 81.

¹³ Hafsa Mutlu, a.g.t., s. 99.

¹⁴ Abdülbâki Gölpınarlı, a.g.e., s. 129; Şaban Er, a.g.e., s. 305; Avni Erdemir, a.g.e., s. 282; Sevgi Akbaba, *Mecmûatü'l-eşâr, Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevihanesi Numara: 200 (71-140) (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2018, s. 138.

Devleti'nin diğer alanlarda olduğu gibi edebî alanda da altın çağını yaşadığı bir dönemdir. İşte böyle bir dönemde Muhyî'nin şair kimliği yüzyılda yetişen diğer şairlerin gölgesinde kalmıştır. Muhyî Efendi, divan sahibi bir şairdir. Onun şiirlerinin divan nüshalarının yanında bazı mecmualarda da yer alması okunan, beğenilen bir şair olduğunu göstermektedir. Gerek bu makaleye konu olan gerek bu makaleye kaynaklık eden bazı mecmualar göstermiştir ki Muhyî Efendi'nin gazelleri *Divan*'ındakiler ile sınırlı değildir. İşte bu durum karşısında Muhyî Efendi'nin bütün şiirlerinin bir arada bulunması açısından *Divan*'ının tekrar hazırlanıp yayımlanması elzem bir konudur.

KAYNAKÇA

AKBABA, Sevgi (2018). *Mecmûatü'l-eşâr, Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevihanesi Numara: 200 (71-140) (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

AKSOY, Hasan (2003). "Mehmed Muhyiddin, Bezcizâde" *DİA* C. 28, s. 497-498.

_____ (2006). "Üsküdarlı Mutasavvıf, Şair ve Bestekâr Mehmed Muhyiddin Efendi", *Üsküdar Sempozyumu IV Bildiriler Kitabı* II, s. 507-517.

DEMİR, Aynur (2007). *XX. Yüzyılda Şeref Bin Hasan Tarafından Düzenlenen Yazma Dinî Güfteler Mecmuası*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

DEVELLİOĞLU, Ferit (2003). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.

DİŞÇİ, Cem Murat Derya (2001). *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Dinî Mûsikî Güfteleri Kadızâde Burhaneddin'in Güfte Mecmuası*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

ER, Şaban (2015). *Melâmîlik ve Osmanlı Devri Melâmîleri*, İstanbul: Kutup Yıldızı Yayınları.

ERDEMİR, Avni (1999). *Anadolu Sahası Musikişinas Divan Şairleri*, Ankara: Tüsav Yayınları.

ERGUN, Sadeddin Nüzhet (1942). *Türk Mûsikisi Antolojisi I*, İstanbul: Rıza Koşkun Matbaası.

GÖLPINARLI, Abdülbâkî (2015). *Melâmîlik ve Melâmîler*, İstanbul: Kapı Yayınları.

KURDOĞLU, Veli Behçet (1967). *Şâir Tabîbler*, İstanbul: Baha Matbaası.

Mehmed Nazmi Efendi (2011). *Osmanlılarda Tasavvufî Hayat* (Haz: Osman Türer), İstanbul: İnsan Yayınları.

MUTLU, Hafsa (2008). *Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi ve Divanı*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Osmanzâde Hüseyin Vassâf (2015). *Sefîne-i Evliyâ II*, (Haz: Mehmet Akkuş, Ali Yılmaz), İstanbul: Kitabevi Yayınları.

ÖZNUR, Fatih (1998). *XIX. Yüzyılda Yazıldığı Tahmin Edilen Bir Yazmadaki Dinî Mûsikî Güfteleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

SOYDAŞ, M. Emin (2001). *XVIII. Yüzyıla Ait Bir Elyazması Mecmuada Dinî Mûsikî Güfteleri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

UZUN, Mustafa (2003). "Mecmua", *DİA*, C. 28, s. 265.

**Ez-Mağâlât-ı Hazret-i Şeyh Mehmed Muhyiddîn-i Rûmiyyü'l-Karahîşârî
Nevverallâhu Merķadehû**

1

Evc-i 'Irak

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Rumûz-ı 'Alleme'l-esmâ¹⁵ beyânesi ki insândur
Kim anı fehm iden 'ârif haķıķat ehl-i 'irfândur
- 2 Cihân halkını katl itseñ yazılmaz zerrece cürmi
Kirâmen Kâtibîn cânâ ruķuñ naķşında hayrândur
- 3 Baķup ma'sûķına 'âşık temâşâ kılsa her yüzden
Bu ma'nâ yahşi ma'nâdur bu seyrân özge seyrândur
- 4 Bugün meydân-ı 'aşķ içre ki gördüm kemân-ebrûyı
Ser-i 'uşşâķı tûp itmiş mu'anber zülfi çevgândur
- 5 Ribât-ı köhnedür **Muhyî** gönül virme bu dünyâya
Niceler ķondı vü göçdi cihânuñ halkı mihmândur

2

Rehâvî

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Yine bülbül-şifat geldüm figâna
Figânımdan niçe ğâfil uyana
- 2 Ciger büryân idüp geldüm bu bezme
İçelüm kanlu yaşum kana kana
- 3 Görinmez gözüme 'aybum velikin
Bu halk üzre bulurum çok bahâne
- 4 Bilürsün 'âşıkâ uyķu harâmdur
Uyana hâb-ı ğafletden uyana
- 5 İlâhî ol Hâbib'ün hürmetiyçün
Ķoma biz ķullaruñ nâruñda yana

¹⁵ (Âdem'e) bütün isimleri öğretti. (Bakara, 2/31)

- 6 İşidüñ nâlesin **Muhyî** ğarîbin
Didi şerhi bunuñ gelmez beyâna

3

Nevâ

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

- 1 Utan Hâk'dan eyâ ğâfil unuttuñ 'ahd u peymânı
Hoş uyduñ nefis ü şeytâna ki yaqduñ odlara cânı
- 2 Şağın aldar seni şeytân şıgın Hâk'ğa di yâ Raħmân
Çıkar senligi aradan hicâbsuz göresün Anı
- 3 Hicâb-ı tendurur zulmet yaqagör nâr-ı tevħide
Bugün envâr-ı kudsi ol tecelli ile sulţanı
- 4 Eyâ şüret-perest insân özüni eylegil insân
Hâkikatde odur insân ki bula cân u cânânı
- 5 Bu sırrı bilmege **Muhyî** fenâ-ender-fenâ olsun
Gider bu kıl ile kâli güzâf şanma bu meydânı

4

Sünbüle

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Şanma ey zâhid bizi sen 'âlem-i keşretdeyüz
İçmişüz cân-ı muhabbet gûşe-i vaħdetdeyüz
- 2 Ni'met için bu cihânuñ halkına baş egmezüz
*Kenzü lâ-yefnâ*¹⁶ ile 'anğa-şifat 'uzletdeyüz
- 3 Ğamduli'llâh enver-i tevħid dilümden kalbüme
Ğâşıl oldı zıkr-i kalbî dâ'imâ şöħbetdeyüz
- 4 Bu cihânuñ varlığına 'aşk ile virdük fenâ
Kalbimiz pâk oldı cânâ 'aşk ile 'işretdeyüz
- 5 Bulmuşuz keşretde vaħdet sırrınuñ esrârını
Gerçi şimdi bu cihânda **Muhyiyâ** keşretdeyüz

¹⁶ (Kanaat) tükenmez bir hazinedir.

5

Hüseynî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Gayret-i Hağ var ise albũnde ĥalvet vařtidũr
Yana gũr 'aşğ odına şevğ ile řoĥbet vařtidũr
- 2 Gel berũ meydân-ı 'aşğa şevğ ile merdâne var
Vařan-ı aşlını bil kim şimdi furşat vařtidũr
- 3 'Ařıkâ insân iseñ aldanma dũnyâ âline
'Aşğ u şıdğ u zevğ ile iste ġanîmet vařtidũr
- 4 Tut elini mũrřidũñ sũr yũzũñi ayađına
Yalvar aña di ki ey pîrim mũrũvvet vařtidũr
- 5 Sen şefi'ũl-mũznibînsũn yâ Muĥammed Muřtafâ
Ğıl teraĥğum **Muĥyi**'ye luş eyle himmet vařtidũr

6

Evc-i 'Irak

mefâ'ilũn mefâ'ilũn fe'ũlũn

- 1 Ķarârum Ķalmadı řabrum tũkendi
Tecellî eylegil vařtidũr ey dost
Gũñũl řem'î firâğ odına yandı
Tecellî eylegil vařtidũr ey dost
- 2 İlâhî senden olur baña dermân
Gũñũl iğlimine sensũn çũ sultân
Baña 'ařğũñ yeter eglence her ân
Tecellî eylegil vařtidũr ey dost
- 3 Niçe 'ařıkłaruñ ġũñlin ĥoř itdũñ
İçũrũp cãm-ı 'aşğı serĥoř itdũñ
Cemâlũñ nũrını ġoze řuř itdũñ
Tecellî eylegil vařtidũr ey dost
- 4 İlâhî 'ařğũñ ile ġũñlũm alduñ
Gũñũl iğlimine ġũn gibi tođduñ
Gũzũme ġũrũnen kũllî sen olduñ
Tecellî eylegil vařtidũr ey dost

- 5 Bu **Muhyî** Hâlveti biçâre miskîn
Ki oldur 'âlem içre zâr u ğamgîn
Gözi yaşı ider yolları nemgîn
Tecellî eylegil vaqıtdür ey dost

7

Şabâ

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Özüni bilmek için ey Müselmân
Yüri cehd eyle bul bir kâmil insân
- 2 Seni istemege kânde gidersin
Olupdur Ol ezelden saña mihmân
- 3 Cihânda nefsüni bilmekligün'çün
Anuñ'çün gönderüpdür seni Sübhân
- 4 Haqîkat haqqı bulmağ oldu ey dost
Budur hağ ger dilersen derde dermân
- 5 Nesi var işbu **Muhyî**-derdmendün
Şorarsañ sırrını Hağ kıldı ihsân

8

'Acem

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 'Aşğ evi zâhid bugün 'âr eyleme
Hağ'dan özge dilde tekrâr eyleme
- 2 Bu cihân bâzârına çok geldün uş
Şevğ u 'aşğdan ğayrı bâzâr eyleme
- 3 Cânuñı Hağ nûrına yandur bugün
Nefse uyup ğalbi âzâr eyleme
- 4 Ğalbüñi doldur Hudâ zikri ile
Bülbül-i cânuñ yerin hâr eyleme
- 5 Çünkü didi **Muhyiyâ** Hağ *Lâ-tehaf*¹⁷
Şâkir olğil ğayrıyı yâr eyleme

¹⁷ Korkma. (Hüd, 11/70, Tâ-Hâ, 20/21,68, Neml, 27/10, Kasas, 28/25,31, Ankebût, 29/33, Sâd, 38/21-22, Zâriyât, 51/28.)

9

Segâh

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Cân kuşu uçmağ diler görmek diler cânân yüzün
Derde düş kim 'aşk ile Hağ göstere dermân yüzün
- 2 *İrci'i*¹⁸ emri bizi dost iline da'vet ider
Nûr olup ser-tâ-ğadem biz görmezüz şeytân yüzün
- 3 Çâr 'unşurdan biri ol 'âlem-i kudse iriş
Rûh-ı kudsîdür gören çün 'aşk ile Rağman yüzün
- 4 Kûl işün gel kulluğ eyle Hağ'ı'a kullar gibi
Kûl olan dergâh-ı Hağğ'da göriser sultân yüzün
- 5 Bid'at ehlinden ırâğ ol gözle şer'-i Ağmed'i
Koma elden **Muhyiyâ** sen şoğbet ü burhân yüzün

10

'Acem

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 *Küntü kenzün*¹⁹ ser-te-ser sırr-ı nihânı sendedür
*Li-ma'allâhuñ*²⁰rumûzı vü 'ayânı sendedür
- 2 Sen seni bildün ise cümle cihânı añladuñ
Zâhir ü bâtın kamu 'aşkuñ beyânı sendedür
- 3 Senün için devr ider bu kâ'inât leyl ü nehâr
On sekiz bin 'âlemün muğlak nişânı sendedür
- 4 Zâhidâ gitme yabâna iste bul sende Hağ'ı
Nüşa-ı Hağ'da bugün cümle ma'ânî sendedür
- 5 Sen seni bil ger dilerseñ âdem-i ma'nâyı sen
Cümle 'ilmün **Muhyiyâ** sırr-ı 'ayânı sendedür

¹⁸ Dön. (Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön. Fecr, 89/28.)

¹⁹ Ben (gizli) bir hazineydim.

²⁰ Benim Allah ile... (öyle anlarım olur ki ne mukarreb melek ne de bir nebî o yakınlığı elde edebilir.)

11

Çâr-gâh

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Bildüñ ise kendüñi sultân gibisin ma'nide
Bilmedüñse sen seni hayvân gibisün ma'nide
- 2 İns ü cinn ü mûr u mâr haqqıyla tutmuşdur qarâr
İrmedüñse bu sıra nâdân gibisin ma'nide
- 3 Cümle 'ilmüñ muqtezâsı bil 'ameldür ey hâce
Kılmaduñsa sen 'amel şeytân gibisün ma'nide
- 4 Seyr-i fi'llâhdan eger 'âkil olursañ ey dede
İşbu fânî dünyede vîrân gibisin ma'nide
- 5 **Muhyiyâ** sen âhiret mülkinde yap köşk ü sarây
Bu cihânda bil seni mihmân gibisün ma'nide

12

Segâh

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 Meded kııl derdüme dermânüm Allâh
Ki sensün cânuma cânânüm Allâh
- 2 Timâr eyle baña ben derdli oldum
İrişür derdüme dermânüm Allâh
- 3 Kamu maḥlûḳ saña yalvarup ider
Dilinde tesbiḫi Sübhânüm Allâh
- 4 Yüzüm qarasına baḳma İlâhi
Baḡışla suçumu Ğufrânüm Allâh
- 5 Giceler şubḫa dek zârî kıılurum
İşitdür zârı vü efgânüm Allâh
- 6 Şuçum bildüm şehâ geldüm kapuña
Beni reddeyleme sultânüm Allâh

- 7 Habib'ünden ayırma cümlemizi
Bile haşr eylegil sultânnum Allâh
- 8 İmân ile göçür **Muhyî** kuluñı
Bu dünyâdan gidicek cânnum Allâh

13

Hüseynî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 'Âşık olan Hakk'a hevâdan geçer
İrişen ma'nâya da'vâdan geçer
- 2 Vuşlatı dilden temennâ eyleyen
'Aşka uyar hubb-ı dünyâdan geçer
- 3 Derdünü dilde bulanlar 'aşk ile
Pâk olurlar gayr-ı sivâdan geçer
- 4 'Alleme'l-esmâ'yı bulan hâl ile
Fâriğ olur cümle eşyâdan geçer
- 5 Bil hüviyyet bulan istiğrâk ile
Muhyiyâ ol lâ vü illâdan geçer

14

Nevâ

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Her neye kılsañ nazâr Allâh'ı gör
Vaḥdet u keşretde vechu'llâhı gör
İkilikden geç bu sırru'llâhı gör
Birlige ir 'ayn-i zâtu'llâhı gör
- 2 Kes enâniyyet sözünden kendüñi
Pâk idesün tâ ki beytu'llâhı gör
Her nazarda göresün Allâh'ıñı
Birlige ir 'ayn-ı zâtu'llâhı gör
- 3 'Âşıkun seyrânı ol 'âlemeddür
Bulmayan ol 'âlemi mâtemdedür

Kentü kenz'ün gevheri âdemdedür
Birlige ir 'ayn-ı zâtu'llâhı gör

4 Levh-i ihlâş eyle kalbün hâliş ol
Tâ bulasun hazretine toğrı yol
Kurbet-i vahdetd'olandur saña kul
Birlige ir 'ayn-ı zâtu'llâhı gör

5 'Ârif ol 'âlemde ey **Muhyî** hemân
Lâyık ola saña ol genc-i nihân
Göresin anuñ cemâlini 'ayân
Birlige ir 'ayn-ı zâtu'llâhı gör

15

Nevâ

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Derdsüz âdem ma'nada hayvândurur
Gerçi zâhir şûretâ insândurur

2 'Aşkî olmayanda n'eyler ma'rifet
Diri şanmasun anı bî-cândurur

3 Tanımadı özini ol bî-haber
Ma'rifetden kalbi tolu kândurur

4 Âdeme çün ma'rifet ey dîn eri
Gözine nûr cânına cânândurur

5 Ğaflet alsa **Muhyî**'yi bir dem n'ola
Mürşid anı 'aşk ile uyandırur

16

'Irâk

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1 Haqq'a iren baş u cânı n'eylesün
İrişen cânâna cânı n'eylesün

2 *İrci'î* emrini bulan cân-ı pâk
Vuşlat içün tercemânı n'eylesün

- 3 Bir tecellî yaqdı cümle varumı
Fâni olan hân mânî n'eylesün
- 4 Gûya 'anqâ gibi olsa lâ-mekân
Terk ider kevn ü mekânı n'eylesün
- 5 Çünkü buldı kıuds-i gülzârın gönül
Muhyi ol bâğ-ı cenâtı n'eylesün

17

Penç-gâh

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Hâlün añla ey kıurı da'vâ kılan
Kıurı sözle özini rüsvâ kılan
- 2 Alduñ ise sırr-ı esmâdan haber
Ol haberdür cânları şeydâ kılan
- 3 Gel fenâ ol bilme hiç senden seni
Oldur âhir 'aşkı uş peydâ kılan
- 4 'Âşıkâ gel 'aşk yolında şâdık ol
'Aşkdur çün cânları gûyâ kılan
- 5 Terk-i kâl it **Muhyiyâ** hâl ehli ol
Bilmeyendür özini da'vâ kılan

18

İlâhî

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

- 1 Varumı ol dosta virdüm hân mânînum kıalmadı
Cümlesinden el yudum dost-ı cihânînum kıalmadı
- 2 'Ayn-ı tevhid eyleyüp haqqâ'l-yaqîn oldum velî
Şirki sürdüm aradan şekk ü gümânînum kıalmadı
- 3 Evliyânînum himmeti yolu beni kâl eyledi
Şüfiyem buldum şafâ ayruq gümânînum kıalmadı

- 4 Hağ cemâli pertevin şaldı bu gönlüm evine
Hağğ'ı sevelden berü şabr u qarârum qalmadı
- 5 Çünkü fazlu'llâh irişdi çekdi **Muhyî** kendüye
Varlığum gitdi o dem nâm u nişânum qalmadı

19

İlâhî

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

- 1 İlâhi cürmüme yok[dur] nihâyet
Kıluram kendü kendüme şikâyet
- 2 Dün ü gün eylerüm bi-ğad günâhı
Velikin tevbe kıldum kıl hidâyet
- 3 Niyâm-ı gâflete düşmüş esîrem
Uyanmağa meded senden 'inâyet
- 4 Eger luţfuñ irişe bir kuluña
İder cümle günâhından ferâğat
- 5 Bi-ğamdi'llâh qabûl idüp kelâmuñ
Bilüp suçlarımız olduk nedâmet
- 6 Bize âhir nefesde eyle tevfiğ
Bi-ğağğın 'ilm ü Qur'ân u qırâ'et
- 7 Şıgınuğ şerr-i şeytân-ı la'inden
Saña imânımız virdük emânet
- 8 Bizi eyle Habîb'iñe hağ ümmet
Şefi' olup kıla yarın şefâ'at
- 9 Bu **Muhyiddîn**'e luţf it rûz-ı mağşer
Qamu mü'minler ile kıl selâmet